הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקשי ולרבי אליעזר וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר (הקרבן) כאן להרצות (שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני'** שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן יד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט הויה כתיב בהו תנו רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב עשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה מקשה לעכב זהב זהב נמי לעכב האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה באה זהב באה ככר אינה באה זהב אינה באה ככר גביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים אינה באה זהב אינה באה גביעים כפתורים ופרחים ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים ההוא פמוט מיקרי וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאם מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים שעשה

רש"י

הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה שכך מצותו אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי צפון ודרום שלא כמצותו ואדי ב]: **והתניא בין שלא לשמן כו' כשרות.** אדמצורע קאי: **ר' אליעזר דמקיש אשם לחטאת ג].** ואפילו אשם דמצורע פסול שלא לשמה: **וכי.** אשם הלמד בהיקש מחטאת דליהוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהיקש על הלוג דליהוי פסול שלא לשמו והא קיימא לן בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דאין למידין למד מן הלמד בקדשים: היקש דחטאת ואשם דכתיב (בחטאת) (ויקרא ז) כחטאת כאשם תורה אחת להם וקא יליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מודו אף אשם נמי פסול: היקש דאשם מצורע ולוגו דכתיב (שם יד) כבש ד] אשם לתנופה וגו' סיפיה דקרא ולוג שמן: **לרצות.** ה] להזות לעולות לשם חובה ולהתיר מצורע בקהל פסול שלא ו] לשמן והא דתני כשרות להכשיר דהזאותיו כשרות להכשיר שירי הלוג באכילה ז] דשירי לוג מצורע נאכלין כדאמרינן בפ' אלו מנחות (לקמן דף עג.) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו בפרשת ויקח קרח: **מתני' שבעה קני מנורה.** כדכתיב וששה קנים יוצאין מצידיה (שמות כה) והמנורה עצמה שבאמצע היא השביעית כזה: **שבעה נרותיה.** בראש של קנה וקנה היה ח] נר אחד כעין בזך ושם נותנין השמן והפתילות: **שתי פרשיות שבמזוזה.** שמע והיה אם שמוע: **כתב אחד.** אות אחת ט] מעכבין זו את זו דכתיב (דברים ו) וכתבתם כתיבה תמה ושלימה י] ובתפילין כתיב הויה (שם) והיו לטוטפות: **ד' פרשיות שבתפילין.** שמע (שם) והיה אם שמוע (שם יא) קדש לי כל בכור (שמות יג) והיה כי יביאך (שם) שבצידה דכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך יא]: **גמ' הויה כתיב בהו.** כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו (שם כה): **מן העשת.** יב] עשייתה חתיכה שלמה ומכה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה: **מן הגרוטאות.** זהב שבור: **מקשה.** משמע חתיכה אחת כדמתרגמינן נגידא מסוף שנמשך הכל מחתיכה אחת. מקשה משמע דבר יג] המוכה ונהלם כדכתיב (דניאל ה) וארכבתיה דא לדא נקשן: **משאר מתכות נמי.** תיפסל דהא כתיב זהב טהור וכתיב הויה לעכב: **אמר קרא תיעשה.** המנורה משמע תיעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: **ואימא לרבות גרוטאות.** דכתיב מקשה והדר תיעשה מ"מ: **אמקשה כתיבה הויה.** הויה סמוכה למקשה יותר מלזהב יד]: **ומשני מקשה כתיב.** תרי זימני בויקחו לי תרומה לעכב: וקפריך **זהב זהב נמי.** תרי זימני כתיב ואימא לעכב: ומשני **האי מאי אי אמרת בשלמא דגרוטאות פסולות ושאר מתכות כשרות.** דאמרינן מקשה מקשה דויקחו לי תרומה לעכב: **היינו.** דאיצטריך זהב זהב דויקחו לי תרומה ומקשה טו] מקשה דבהעלותך לדרשה אחריתי דשמעינן מינה נמי דמשאר מיני מתכות נמי כשירה כדדרשינן טז] לקמן [ע"ב]: **באה זהב באה ככר שאינה באה זהב.** שהביאה משאר מיני מתכות אינה צריכה לבא ככר אלא או פחות או יותר. אלמא משאר מיני מתכות שמעינן דכשרה יז] אלא לדידך זהב זהב מקשה מקשה למה לי: **אינה באה גביעין.** אינה צריכה לבא גביעים כפתורים ופרחים: **פמוט.** מנורה קטנה: **וזה מעשה המנורה.** דבהעלותך: **מקשה.** דסיפא עד ירכה ועד פרחה מקשה היא: **כסף והויה.** שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך וגו' (במדבר י):

תוספות

שבעה קני מנורה. תימה דלא חשיב גביעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדאמרינן בגמ' ושמא משום דליתנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דתניא** ככר זהב טהור. חמשה זהב כתיבי ד' בפרשת ויקחו ואחד בפרשת בהעלותך והכא לא דריש אלא שלשה ושמא איך תרי חד לגופיה דמצוה בזהב וחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע ע) והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אתי לכלל ופרט פ) כדבסמוך יח] וכדכתב כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן באה זהב באה כפתורים גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא באה זהב באה קנים וה"ה דהוה מצי למפרך באה זהב באה ירכה והוה מצי לשנויי דלא איקרי מנורה בלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא האי אתא לגופיה דמצוה בזהב והדר כתיב ככר זהב טהור דדרשינן באה זהב באה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן באה זהב באה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בברייתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא צריכי כולהו חד למצוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד באה זהב באה מקשה וחד למעוטי חצוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף יט]. תימה דפ' כל הצלמים (ע"ז דף מז.) משמע דבאות שלא מן הכסף דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לחצוצרות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קרניו לחצוצרות ומהך שמעתין אין קשה כל כך דהכא בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג:) תנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דאף לדורות של כסף ותירץ ר"ת דשתי חצוצרות היו לכהנים בשל כסף והלוים של קרני בהמה לכלי שיר ועוד דחצוצרות דקינים ודע"ז היינו שופר כדאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובלולב הגזול (סוכה דף לד.) דאישתני שמייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא ובסוף במה מדליקין איכא ברייתא כ] דקרא לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מיירי במכשירי קרבן כדקאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בחצוצרות כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:

אכסדרה

מסורת הש"ס

א) [זבחים י: קטו.], ב) [זבחים מט: וש"נ], ג) ל"ק מ"ז, ד) רש"ק מ"ז, ה) תוספתא דחולין פ"א הי"א, ו) תוספתא שם, ז) ל"ק מ"ז, ח) נ"א להיות עולות. ל"ק, ט) [עי' ביומא סא: שפרש"י להתירו לאכול בקדשים וכן כאן כו ע"ב ד"ה שבמצורע פי' גם כן ע"ש], י) הציור תמצא בפי' המשניות להרמב"ם ולקמן דף צח:, כ) [דברים ד], ל) [דברים יא], מ) [צ"ל זו אצל זו כן הוא נ"י ופי' אם אות אחת דבוקה לחברתה ואין מוקפת גויל], נ) [שמות כה], ס) לקמן באה כו' הד"א. ל"ק, ע) דהשתא. ל"ק, פ) כדבסמוך והדר כתיב כולה. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
2. כִּכָּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: שמות כה לט
3. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה: במדבר ח ד

מוסף רש"י

מן העשת. חתיכה עבה. (יומא לד:).

שיטה מקובצת

א] ה"ג ברוב הספרים גביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה וקשה לר"י דהתם לא כתיב זהב אלא הראשון דכתיב ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו וההוא איצטריך לכלל ופרט וכלל ונ"ל דה"ג כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור באה זהב באה גביעיה וכפתוריה ופרחיה ואע"ג דלא כתיב בהאי קרא לא גביעיה ולא פרחיה אפ"ה כיון דכתיבי כפתורי' מסתמא דרשינן באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה והכי מידרשי כולהו קראי ועשית מנורת זהב טהור לכלל ופרט וכלל כדלקמן. שני. ככר זהב טהור יעשה אותה באה זהב באה ככר. שלישי. כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור לומר באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה ואע"ג דגביעיה ופרחיה לא כתיב בהאי קרא כדפי'. רביעי. מלקוחיה ומחתותיה זהב טהור לאשמועינן דאף הכלים האלו שלא היו מן העשת של מנורה היו זהב טהור. חמישי. בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה וד' מקשה כתיבי ב' בפרשת תרומה וב' בפרשת בהעלותך והכי מדרשי חד למצוה כו': ב] ואדי והזה: ג] לחטאת. בפ"ק דזבחים (דף י ע"א וב') דאמר אשם שלא לשמו פסול ה"נ הזאות דלוג שמן דמצורע שלא לשמן פסול דמקיש לוגו של מצורע לאשמו. והא דקתני כשרות לרבנן דלא מקשינן אשם לחטאת ואפילו אשם מצורע שלא לשמו כשר וכ"ש הזאת לוגו הס"ד ומה"ד ולר"א א"נ הוי אשמו פסול שלא לשמו הזאות אמאי פסול שלא לשמו וכי והד"א: ד] כבש אחד אשם לתנופה וגו' וסיפא דקרא ולוג אחד שמן: ה] לרצות להיות [עולות]: ו] לשמו: ז] דשירי הלוג דמצורע: ח] היה עשוי נר: ט] מעכבות זו את זו: י] ושלימה ולהכי מעכבות ובתפילין כו' והיו לטוטפות ובאותן פרשיות כתיב וכתבתם על מזוזות לפיכך הם נכתבות במזוזות: יא] עיניך לפיכך ארבעתם נכתבות בתפילין הס"ד ומה"ד גמ' מאי טעמא אמנורה קאי: יב] העשת חתיכה נטל ככר אחת ותיבות עשייתה חתיכה נמחק: יג] דבר המנבח תיבת מוכה ל"ש: יד] יותר מלזהב דכתיב זהב טהור תעשה המנורה ירכה כו' ממנה יהיו כו' הס"ד ומה"ד תעשה נמי א) משמע מ"מ אמקשה תעשה סמיך למקשה יותר מאל זהב הס"ד ומה"ד ומשני מקשה מקשה דריקו: טו] ומקשה דבהעלותך ותיבת מקשה נמחק: טז] לקמן נ"א וארבעה מקשה כתיבי (וארבעה) [וחמשה] זהב כתיבי (שלשה) [שנים] בויקחו לי תרומה (ואחד) [ושנים] בפ' בהעלותך וכי אמרינן דמן הגרוטאות פסולות הוי דהוי מקשה חד למצוה וחד לעכב ואידך תרי לדרשא דלקמן וכי אמרינן נמי דמשאר מתכות כשרה הוה חד זהב לגופא ואידך לדרשא דלקמן: יז] תיבות אלא לדידך [זהב זהב] מקשה מקשה למה לי נמחק: יח] תיבת אינה באה זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] תיבות אינה באה גביעים ל"ש: יט] כדבסמוך וכדכתיבי: כ] הכסף משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותימה: כ] ברייתא דקרי תיבת דקרא נמחק:

א) נראה דצ"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי אמקשה כתיב. תעשה סמיך וכו'.

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה ו]:
צ ב מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ז:
ג [טוש"ע יו"ד סימן רפה סעיף א]:
צא ד מיי' פ"א מהלכות תפילין ומזוזה הל' ג טוש"ע י"ד סימן רפח סעיף ג:
צב ה ו מיי' שם הל' א [טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ד]:
צג ז מיי' פ"א מהלכות ציצית הל' ה [טוש"ע א"ח סימן יג סעיף א]:
צד ח ט י מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה ד ה:
צה כ מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

עין משפט נר מצוה

צו א ב ג ד מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הלכה יח:
צז ה ו מיי' שם פ"ז הלכה י:
צח ז מיי' שם פ"א הלכה יט:
צט ח מיי' שם פ"ג הלכה י:
ק ט מיי' שם הלכה ט:
י [מיי' שם הלכה ג ועכ"מ בהל"א]:
קא כ מיי' שם הלכה ג:

אכסדרה תבנית אולם. אף על גב דאולם היה בו ד' מחילות כדתנן במסכת מדות (פ"ד מ"ו) ובריש גמרא דעירובין (דף ב.) מייתי לה פתחו של אולם גובהו מ' אמה ורחבו עשרים אמה וחמש אמלתראות של [ל] מילא היו על גביו ואכסדרה אין לה אלא ג' דפנות כדמוכח בסמוך מפני מה נקרא העולם בה' מפני שדומה לאכסדרה ועוד אמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב כה.) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת מ"מ מחמת שפתח אולם רחב וגבוה מאד ולא היו לו דלתות דומה לאכסדרה שנראה כפרוץ בצד אחד. מ"ר: **שפודים** של ברזל. קרי להו שפודים מפני שלא היו בה גביעים כפתורים ופרחים כדאמרי' לעיל באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים. מ"ר: **גובהה** של מנורה י"ח טפחים. יש אומרים בשם ר"ת דנפקא ליה לסבא מסניפין שאצל השולחן לאורך לחם הפנים שהיו גובהן י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על השולחן ונראה דלא אמר ר"ת דבר זה מעולם דהא סניפים כנגד לחם הפנים ולקמן בפ' שתי הלחם (דף צו.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שולחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבד (מרגלי) השולחן אמה וחצי. מ"ר: **וטפח** שבו היה גביע כפתור ופרח. יש תימה למה היה משונה משאר גביעים כפתורים ופרחים שהיה לכל אחד טפח ולג' אלו לא היה כי אם טפח. מ"ר: אבן

אלא. [ג] אתי האי לך אי למ"ד בשמעתא קמייתא דמס' יומא לך משלך אי למ"ד [ד] כביכול אם היה אפשר להיפטר לצבור בשל יחיד בשלך הייתי רוצה יותר משלהם [ה]: **שאני התם.** גבי חצוצרות דאמר קרא לך לך תרי זימני: **בעץ.** בדיל דמתרגמינן [במדבר לא] אבצא: **גסטרון.** [ו] לייטו"ן. ל"א מיט"ל: **מאי דעתך.** דקאמרת דרבי יוסי ברבי יהודה מכשיר בשל [ז] בעץ ופסל בשל עץ: **א"ל.** רב פפא לרב יוסף בין [ח] למר ובין למר רבי ורבי יוסי בר"י כללי ופרטי דרשי כדאמרינן לקמן ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה מכל מקום חזר וכלל: **מה הפרט מפורש.** זהב [שהוא חשוב] אף כל דבר חשוב כגון כסף אבל אבר ובעץ לא: **א"ל.** רב יוסף לרב פפא סמי דידך הסר משנתך שאתה שונה דר' יוסי פוסל[ז] בשל עץ ורבי (א) [ט] נמי מכשיר בשל אבר ובעץ: **ועשית מנורת כלל.** דמשמע מכל דבר: **של חרס.** שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם: **לא ס"ד.** [י] דהוי דידך מתרצא דאמר ר' יוסי פוסל בשל עץ: **אין לו זהב.** למנורה: **תבנית היכל.** למדת אורך ורוחב וקומה שתהא דומה לו בשלשתן: **אכסדרה.** אין לה מחיצה רביעית וכן אולם: **כנגד אולם.** [יא] שהיה רוחבו [עשרים וגובהו ארבעים] כדאמרינן בשמעתא קמייתא דעירובין (דף ג.): **אבל עושה.** [יב] המנורה של חמשה או של ששה קנים או של שמנה [יג] דאינו דומה למנורת מקדש שהיה שבעה קנים: **ושל שבעה קנים לא יעשה ואפילו של שאר מיני מתכות.** שאינו [יד] זהב משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות: **אף של עץ לא יעשה.** שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי [טו]: **בבעץ.** בדיל אשטיי"ן: **משמיה דסבא.** משום זקן אחד: **הרגלים** [טז] **והפרח.** מתחת שלשה טפחים. פרח ציורין שחוקקים הצורפים זהב בעומק במנורות ובכלים: **וטפחיים חלק.** בלא שום צורה הרי ה': **וטפח שבו.** מצד אחד של מנורה גביע ומצד שני כפתור פומ"ל ומצד [יז] שני[ח] פרח וזהו אחד מן הגביע וכפתורים ופרחים שבגוף אמצע של מנורה דכתיב ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה[ט] ודרשינן לקמן [כט.] כפתוריה תרי ופרחיה תרי לבד אותן (ד') שבכל קנה וקנה וטפחיים חלק הרי ח' וטפח כפתור הרי ט': **ושני קנים יוצאים.** מן הכפתור אחד אילך כו': **שבהן**[יח] **שלש גביעים כפתור ופרח.** [י]שלא היו בגוף המנורה אלא תרי כפתורים ותרי פרחים כדכתיב כפתוריה ופרחיה [יט] [כ]וחד (חד) פרח אוקימנא בטפח הסמוך לטפחיים חלק הראשונים: **אלכסנדרים.** שנעשה באלכסנדריא של מצרים וארוכין וצרים הן וקרוייס מדרנ"ש: **תפוחי הכרתיים.** מקוס: **פרחי העמודים.** ציורין שמציירין בעמודים: **ונמצאו גביעים כו'.** מפרש לקמן:
תמני

שעשה משה כשרים לו וכשרים לדורות חצוצרות כשרות לו ופסולות לדורות חצוצרות מ"ט אילימא דאמר קרא [1]עשה לך לך ולא לדורות אלא מעתה [2]ועשית לך ארון עץ הכי נמי דלך ולא לדורות אלא אי [א]למאן דאמר לך משלך אי למ"ד כביכול בשלך אני רוצה יותר משלהם האי נמי מיבעי ליה להכי שאני התם דאמר קרא לך לך תרי זימני עשה לך והיו לך תני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף [א] [א]מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב עשאה של כסף כשרה של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון רבי [ב]פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר של עץ ושל עצם ושל זכוכית דברי הכל [ג]פסולה א"ל מאי דעתך א"ל בין מר ובין מר כללי ופרטי דרשי מיהו מר סבר מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ומר סבר מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב אמר ליה סמי דידך מקמי דידי [ב]דתניא [ד]כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי [ג]ורבי יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי רבי דריש כללי ופרטי [3]ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה המנורה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ר' יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי ועשית מנורת ריבה זהב טהור מיעט מקשה תיעשה המנורה חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט של חרס אדרבה סמי דידך מקמי דידי לא ס"ד דתניא אין לו זהב מביא אף של כסף של נחשת של ברזל ושל בדיל ושל עופרת רבי יוסי ברבי יהודה מכשיר אף בשל עץ [ד]ותניא אידך [ה]לא יעשה אדם בית תבנית היכל [ב] אכסדרה כנגד אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמנה [ו]ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי אמרו לו [ה]משם ראיה שפודים של ברזל היו וחיפום בבעץ [ז]העשירו עשאום של כסף חזרו והעשירו עשאום של זהב אמר שמואל משמיה דסבא [ח]גובהה של מנורה שמנה עשר טפחים הרגלים והפרח ג' טפחים וטפחיים חלק וטפח שבו גביע וכפתור ופרח וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך נמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפחיים חלק נשתיירו שם ג' טפחים שבהן ג' גביעין וכפתור ופרח וגביעין [ט]למה הן דומין כמין כוסות אלכסנדריים כפתורים למה הן דומין [י]כמין תפוחי הכרתיים פרחים למה הן דומין כמין פרחי העמודין ונמצאו [י]גביעין עשרים ושנים כפתורים אחד עשר פרחים [כ]תשעה גביעים מעכבין זה את זה כפתורים מעכבין זה את זה פרחים מעכבין זה את זה גביעים כפתורים ופרחים מעכבין זה את זה בשלמא גביעים עשרים ושנים דכתיב [4]ובמנורה ארבעה גביעים וגו' וכתיב [5]שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח וגו' ארבעה דידה ותמני

מוסף רש"י

כביכול בשלך אני רוצה. אני שמעתי, אם היה ציבור יכול להתכפר בשל יחיד משלך הייתי רוצה, ואני אומר לפי שדבר קשה הוא לומר שהקב"ה קץ בישראל אומר כביכול כלומר על כרחינו יאמר כן כאילו אפשר לומר כן, וכן כל כביכול שבהש"ס (יומא ג:). **במאי קא מפלגי,** רבי דריש כללי ופרטי ור"י בר"י דריש ריבוי ומיעוטי. יש שדורשין את התורה בכלל ופרט ויש שדורשין אותה במדת רבוי ומיעוט, הדורשה בכלל ופרט משמע ליה פרט הבא אחר הכלל פירושו של כלל הלכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ואפילו דברים הדומים לפרט אין נדונין עמו לפי שהוא פירושו, מהו כלל הכלול למעלה זה שאני אומר לך עכשיו ולא יותר, וכי אתי כלל שני אחר הפרט בא להוסיף עליו ודייך אם תוסיף עליו את הדומים לו הלכך אי אתה דן על ידי כלל האחרון אלא דברים הדומים לפרט שלא נתרבו מתחילה, והדורשה בריבוי ומיעוט לא משמע ליה פרט הבא אחר כלל פירושו של כלל דנימא אין בכלל אלא מה שבפרט, אלא משום דבכלל קמא נתרבה הכל במשמע אתי פרטא בתראה למעוטי ממשמעותיה, וכי הדר אתי ריבוי אחריני בהדיה אהני לרבויי כל מילי דאלו דברים שהן כעין הפרט לא איצטריך דלא אימעיטו להו ממיעוטא, והכי אמר בהדיא בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) גבי כל הנסקלין נתלין, דמאן דדריש ריבויי ומיעוטי משמע ליה בריבוי ומיעוט לחודיה בלא ריבוי אחרון כל הדומין לפרט (סוכה נ:). **מיעט של חרס.** דע"כ מיעוטא למעוטי אתא וזהו הראוי להתמעט יותר מן הכל (שם). **לא יעשה אדם בית תבנית היכל.** בארכו ורחבו ורומו ושעור מדת פתחיו, אבל אם נשתנה במקצת מותר (עבודה זרה מג.). **אבל עושה מנורה של חמש.** נרות ושל ששה ושל שמונה שאין דומין לשל מקדש, ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש, ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ שאינה של זהב כשרה במקדש כדילפינן בהקומץ רבה מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי דאינה כשרה במקדש דהפרט מפורש מתכת (שם). **ואפילו משאר מיני מתכות.** לפי שכיוצא בהן כשירה לפנים כדתניא ועשית מנורת כלל זהב פרט מקשה תיעשה חזר וכלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת (ראש השנה כד:). **אף של עץ לא יעשה.** שכיוצא בה כשירה לפנים דר' יוסי בר' יהודה דריש ליה לקרא ברבוי ומעוטי מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט חרס והכי מפרש לה במנחות (שם). **כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי.** עשאוה במקדש של עץ לאחר שטימאו יונים את ההיכל ונטלו כל כליו וגברה יד בית חשמונאי ונצחום (עבודה זרה מג.) כשגברה ידם על היונים והוציאום מירושלים וטימאו את המקדש והיו עניים ולא יכלו לעשותה של זהב (ראש השנה כד:). **משם ראיה.** בתמיה (סוכה כח.). **וחיפום בבעץ.** בדיל (ע"ז שם). **הרגלים והפרח.** הוא הפרח האמור בירך שנאמר (במדבר ח) עד ירכה עד פרחה **וטפח שבו גביע.** מהארבעה גביעים. **וכפתור ופרח.** משני כפתורים ושני פרחים האמורים במנורה עצמה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיה בקנה שני כפתורים ושני פרחים לבד מן הג' כפתורים שהקנים נמשכין מתוכן שנאמר וכפתר תחת שני הקנים וגו' **ונמצאו גביעים עשרים ושנים.** י"ח לששה קנים ג' לכל א' וא' וארבעה בגופה של מנורה הרי כ"ב **כפתורים אחד עשר.** ששה בששת הקנים וג' בגופה של מנורה שהקנים יוצאים מהם וב' עוד נאמרו במנורה, שנאמר משוקדים כפתוריה, ומיעוט כפתורים שנים, האחד למטה אצל הירך והאחד בג"ט העליונים עם ג' הגביעים **פרחים תשעה.** ששה לששת הקנים, שנאמר בקנה האחד כפתור ופרח וג' למנורה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה ומיעוט פרחים שנים והאחד האמור בפרשת בהעלתך עד ירכה עד פרחה (שמות כה לה). **גביע.** הן כמין כוסות שעושין מזכוכית ארוכים וקצרים וקורין להם מדרינ"ש ואלו עשויין מזהב ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב ולא היו בה אלא לנוי, **כפתר.** כמין תפוחים עגולין סביב בולטין סביבות הקנה האמצעי כדרך שעושין למנורות שלפני השרים וקורין להם פומל"ש **ופרח.** ציורין עשויין בה כמין פרחים (שם כה לא). **ושני קנים יוצאין ממנו.** לכאן ולכאן באלכסון נמשכין ועולין עד כנגד גובהה של מנורה שהוא קנה האמצעי ויוצאין מתוך קנה האמצעי זה למעלה מזה, התחתון ארוך ושל מעלה קצר הימנו והעליון קצר הימנו לפי שהיה גובה ראשיהן שוה לגובהו של קנה האמצעי שממנו יוצאים הששה קנים. (שם כה לב).

מסורת הש"ס

א) יומא ג:, ב) סוכה נ: סוטה יד:, ג) [סוכה שם], ד) ר"ה כד. ע"ז מג., ה) [שבת כט: וש"נ], ו) [פי' שרקבן יתר על עביין ערוך ערך תפוח וגורס למה הן דומין לתפוחי הכרתיים ועי' לקמן סג. על הגליון מש"ס], ז) נ"א מכשיר, ח) שלישי. צ"ק, ט) [שמות כה], י) והיו בגוף המנורה ד' גביעים ותרי כפתורים ותרי פרחים כו' כצ"ל. צ"ק, כ) צ"ל וחד כפתור וחד פרח וחד גביע אוקימנא. צ"ק, ל) צ"ל מילת,

תורה אור השלם

1. עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת: במדבר י ב
2. בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְיָ אֵלַי פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְּךָ אֲרוֹן עֵץ: דברים י א
3. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
4. וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ: שמות כה לד
5. שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן הַמְּנֹרָה: שמות כה לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"ל רב יוסף וכו' ורבי לפי משנתו נמי מכשיר:

לעזי רש"י

לייטו"ן [ליטרו"ן]. פליז.
מיט"ל. מתכת.
אישטיין. בדיל.
פומ"ל [פומי"ל]. גולה (קישוט לפמוט).
מדרנ"ש [מדירני"ש]. כוסות עשויות עץ מגויד.

שיטה מקובצת

א] יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף: ב] אכסדרה כנגד אולם. מתוך פרש"י משמע דמחיצות היה באולם ואינו כן אלא י"א אמות היה לפני ההיכל במזרח שלא היה בהן שום דבר ולפנים היה חומה גבוה מאה אמה וארכה מאה אמה מצפון לדרום והיה עוברת אותה חומה ט"ו אמה לדרום וט"ו לצפון יותר על רוחב ההיכל והתאים והמסיבות והן בית החליפות מקום לגנוז שם הסכינים ובאמצע היה פתח גובהו ארבעים אמה ורוחבו כ' אמות כדאיתא בשמעתא קמייתא דמסכת עירובין: ג] אלא דאתי להכי [האי לך] הס"ד ומה"ד אי למ"ד: ד] למ"ד כביכול משלך אני רוצה אם: ה] משלהם והאי פלוגתא בריש מס' יומא: ו] גיסטרון לימפרון ל"א מיט"ל ותיבת לייטין נמחק: ז] בשל אבר ופסל: ח] בין מר ובין מר: ט] ורבי פוסל בשל אבר מקמי דידי מפני משנתי שאני שונה דרבי יוסי מכשיר בשל עץ ורבי מכשיר נמי בשל: י] דתהוי דידך מתרצא דאמרת דרבי יוסי: יא] כנגד אולם שיהא דומה לו בשלשתן: יב] עושה הוא מנורה: יג] שמנה שהרי אינו: יד] שאינו של זהב: טו] חשמונאי למקדש הס"ד: טז] הרגלים מתחת והפרח עליהן שלשה טפחים: יז] שלישי פרח: יח] שבהן גביעים באותן שלשה טפחים היו ג' גביעים מהנך ארבע דכתיב ובמנורה ארבע גביעים וכפתור אחד ופרח אחד ולא היה בגוף והשאר נמחק: יט] ופרחיה וחד כפתור וחד פרח אוקימנא:

ותמני סרי דקנים הא עשרין ותרתין כפתורין נמי אחד עשר [א] כפתורין תרי דידה וששה דקנים וכפתר וכפתר הא חד סר אלא פרחים תשעה מנלן פרחים תרי דידה וששה דקנים תמניא הוו אמר רב שלמן כתיב [1]עד ירכה עד פרחה מקשה היא אמר רב גובהה של מנורה תשעה טפחים איתיביה רב שימי בר חייא לרב א)אבן היתה לפני [ב] מנורה א)ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות א"ל שימי ב)את כי קאמינא משפת קנים ולמעלה כתיב [2]והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא ג)מיכלות זהב מאי מיכלות זהב אמר רב אמי שכילתו לכל זהב סגור של שלמה דא"ר יהודה אמר רב עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר איני והכתיב [ג] [3]וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה זהב סגור קא אמרינן ומי ד)חסר כולי האי והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה [מנורת] בית המקדש יתירה על של משה בדינר זהב [ד] קורדיקיני והכניסוה פ' פעמים לכור והעמידוה על ככר כיון דקאי קאי א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב [4]על המנורה הטהורה שירדו מעשיה ממקום טהרה אלא מעתה [5]על השלחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור אלא טהור מכלל שהוא טמא הכא נמי טהורה מכלל שהיא טמאה בשלמא התם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב על ה)השולחן הטהור מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ ו)העשוי לנחת אינו מקבל טומאה אלא מלמד ז)שמגביהין אותו [ה] לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים ואומר להם ראו חיבתכם לפני המקום מאי חיבתכם כדריב"ל ח)דא"ר יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקו כסידורו שנאמר [6]לשום לחם חם ביום הלקחו אלא הכא טהורה מכלל שהיא טמאה פשיטא כלי מתכות נינהו וכלי מתכות [ו] מקבלין טומאה אלא שירדו מעשיה ממקום טהרה תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם שנאמר [7]וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר אלא מעתה [8]והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי הכא כתיב כמשפטו התם כתיב כתבניתם א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים מנורה דכתיב [1]וזה מעשה המנורה ראש חודש דכתיב [9]החודש הזה לכם ראש חדשים שרצים דכתיב [10]וזה לכם הטמא ויש אומרים אף הלכות שחיטה שנאמר [11]וזה אשר תעשה על המזבח: שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב ט)יהודה אמר רב לא נצרכה אלא לקוצה י)של יוד והא נמי פשיטא אלא לכאידך דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב ט)יכל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה אמר [ז] אשיאן בר נדבך משמיה דרב יהודה ניקב תוכו של ה"י כשר יריכו פסול א"ר זירא לדידי מפרשה לי מיניה דרב הונא ורבי יעקב אמר לדידי מפרשה לי מיניה דרב יהודה ניקב י)תוכו של ה"י כשר יריכו אם נשתייר בו כשיעור [ח] אות קטנה כשר ואם לאו פסול אגרא חמוה דר' אבא איפסיקא

תמני סרי דקנים. דכתיב י) שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד: **כפתוריה.** כ)דמנורה גופה תרי: **ושית דקנים.** דיש בכל קנה וקנה כפתור [ט] כדכתיב שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח הרי ח' וכפתור תחת שני קנים וכן לשנים האחרונים [י] כדאמרן לעיל ושני קנים יוצאין ממנה הא חד סר: **[וששה דקנים].** בכל קנה כפתור ופרח כדכתיב ל) בקנה האחד כפתור ופרח: **עד פרחה.** ריבה לך הכתוב חד פרח: **אבן [יא] גדולה כו'.** ואם אינה גדולה אלא ט' טפחים למה לי אבן תחת הכהן: [יב] **שימי את.** אתה הוא המקשה לי בתמיה: **משפת קנים ולמעלה.** היתה ט' ומן הארץ ועד לקנים ט' כדמפרש לעיל מ): **הוא מיכלות זהב.** [יג] ופסוק הוא: **זהב סגור.** שבשעה שמוכרין אותו נסגרות כל החנויות שמוכרין [יד] את הזהב (יומא מה.): **והכתי' אין כסף נחשב.** אלמא עשיר הוה ואת אמרת [טו] כליתו: **ומי חסר כולי האי.** דקאמרת אלף [טז] הככר נ) הכניסו אלף פעמים לכור עד שיעמוד על ככר אלמא בכל פעם חסר ככר: [יז] **קורדייקני.** שם מטבע: **כיון דקאי.** שנשרף יפה בימי שלמה קאי לפיכך לא חסר עכשיו אלא דינר: **ממקום טהרה.** מן השמים ס)הראו למשה [יח] לנגד המנורה: **מכלל שהוא טמא.** כלומר מקבל טומאה: **בשלמא התם.** גבי שולחן איצטריך לאשמועינן דמקבל טומאה משום פירכיה דריש לקיש: **לנחת.** שאינו מטלטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה דכתיב גבי שרצים מכל כלי עץ או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקם [יט] ע): **שמגביהין אותו.** הלכך מיטלטל מלא וריקם הוא: **חום ביום הלקחו.** משמע כשמסלקים היה חום: **כתבניתם.** אארון ושולחן ומנורה כתיב וכתיב אשר אתה מראה בהר אלמא הראוהו: **הכי נמי.** דמשכן של אש ירד מן השמים בתמיה: **הכא כתיב כמשפטו.** משמע הלכותיו נאמרו לו: **התם כתיב כתבניתם.** משמע דהראוהו [כ] כמותם: **חגור כמין פסיקיא.** אזור [כא] כרוך אומנים שרוצים לעשות מלאכה נאה חוגרין עצמן שלא יהו נגררין בבגדיהם: **ראש חדש.** בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרינן בראש השנה (דף כד.) כזה ראיתם אם כזה ראיתם: **שרצים.** לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור: **הלכות שחיטה.** לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת: **וזה אשר תעשה על המזבח.** (א) ועשייה תחילת זביחה פ)[היא] וכתיב וזה אלמא הראהו באצבע: **פשיטא.** דאות אחת מעכבתן דכתיב וכתבתם צ) כתיבה תמה (שבת קג:): **קוצו של יוד.** רגל ימיני של יוד: **הא נמי פשיטא.** [כב] הא לא נעשית האות: **שאין גויל מוקף לה.** שמודבקת באות אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן כלומר הלכות משפט אות אחת ק) מעכבו למזוזה ותפילין: **תוכו של ה'.** רגל שבפנים: **יריכו.** רגל הימנית. ל"א תוכו הגויל והחלק שבתוכו. ובתפילין קמיירי: איפסיקא

אבן היתה לפני המנורה. משנה היא במסכת תמיד (פ"ג מ"ט). מ"ר: **סילוקו** כסידורו. ולמ"ד אין [כג] תנור מקדש (לקמן דף צה:) ר) לא היה חם בשעת סידורו אלא כלומר רך. מ"ר: **הכא** כתיב כמשפטו והתם כתיב כתבניתם. ואם תאמר גבי משכן נמי כתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וי"ל דהכא לא כתיב בהר והתם כתיב בהר דמשמע שמן השמים ירדו למשה על ההר. מ"ר: **שלשה** דברים היו קשין לו למשה כו'. ואם תאמר וליחשוב נמי ההיא דאלו טריפות (חולין דף מב.) דאמר וזאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל ש) ויש לומר דלא חשיב אלא הך דכתיב זה ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב זה יתנו ואמרינן ת) (שקלים דף ג ומ"ר) כמין מטבע של אש הראהו למשה ויש לומר דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע [כד] בשום ענין אם לא היה מראהו. מ"ר: **קוצו** של יו"ד. פירש בקונטרס רגל ימיני וקשה א) דהא פשיטא דאין זה אות [כה] ומפרש ר"ת דהוא ראשו כפוף כדאמרינן בסמוך מפני מה כפוף ראשו ואם תאמר דאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין דף צה:) ונער יכתבם דהיינו יו"ד שאם השליך נער אבן בקיר ועושה רושם עושה יו"ד ויש לומר דכעין יו"ד קאמר ולא יו"ד ממש: זיל

מסורת הש"ס

א) תמיד ל:, ב) [לקמן קי. ע"ש פירש"י נדה כד. וע"ש פירש"י בכורות מג: ע"ש פירש"י], ג) מכלות. נ"ק, ד) [גירסת הערוך חסוך וכן איתא ברש"י בתענית יא. ד"ה חסוכי בנים וכו'], ה) [לקמן צו:], ו) גם זה שם חגיגה כו:, ז) גם זה שם [יומא כא.], ח) לקמן לד., ט) לקמן לד., י) [שמות כה], כ) דמנורה גופה תרי ושיתא דקנים ויש בכל קנה וקנה כפתור ופרח כדכתיב כו"ל והד"א. נ"ק, ל) [שמות כה], מ) [דף כח:], נ) ככר. נ"ק, ס) הראוהו למשה מנורה ועשה כנגדה. נ"ק, ע) [חגיגה כו.], פ) נ"ק, צ) [דברים ו], ק) [בנמק"י העתיק הדבוקה לחברתה כו'], ר) [שהיא נאפית מע"ש וכ"כ תוס' בחגיגה כו:], ש) [ועי' תוספות חולין שם בד"ה זאת], ת) במדרש כמין. נ"ק, א) [עי' בפנים מאירות שאלה סו],

תורה אור השלם

1. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה: במדבר ח ד
2. וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת זָהָב: דברי הימים ב ד כא
3. וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: מלכים א י כא
4. עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד: ויקרא כד ד
5. וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרָכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ: ויקרא כד ו
6. וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: שמואל א כא ז
7. וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר: שמות כה מ
8. וַהֲקֵמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ בָּהָר: שמות כו ל
9. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב
10. וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ: ויקרא יא כט
11. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד: שמות כט לח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזה אשר וכו' ותחלת עשייה זביחה וכתב:

מוסף רש"י

שימי את. בתמיה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה, ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות (להלן קי:). בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הכי שימי את ונראה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע להשיבני, ואני שמעתי שמדת צניעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו ולא נהירא לי שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות כאן ובמנחות (דף קי.) ועוד שמעתי משום דחריף הוה ודחיק ליה כי ההיא דאמר (בתענית ט:) רחמנא לישזבא מכיסופיה דרב שימי ולא היא דהתם רב שימי בר אשי הוה דדחיק ליה לרב פפא (נדה כד.). **השלחן הטהור.** שאמרתי שיהא טהור מכלל שהוא ראוי לטומאה (חגיגה כו:). **מכלל שהוא טמא.** והא עשוי לנחת שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק (להלן צו:). **סילוקו כסידורו.** שסילוקו לשבת הבאה חם כיום סידורו **חם ביום הלקחו.** שיהא חם ביום הלקחו מעל השלחן (חגיגה שם) שהוא חם ביום שנלקח משם, והאי קרא בלחם הפנים כתיב בספר שמואל (יומא כא.).

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' יא:
קג ב מיי' פ"ג מהלכות כלים הלכה א:
קד ג מיי' פ"א מהלכות תפילין וס"ת הל' כ סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ו וא"ח סי' לב סעיף ד בהג"ה:
קה ד מיי' שם הלכה יט סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ד [וא"ח סימן לב סעיף ד]:
קו ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף טו:

שיטה מקובצת

א] עשר כפתוריה: ב] לפני המנורה: ג] מתיבת וכל עד תיבת זהב סגור נמחק: ד] זהב קורדינקי: ה] שמגביהין אותו ומראין עליה להם לחם הפנים: ו] וכלי מתכות קבולי מקבלי טומאה: ז] פסולה אמר רב אשיאן: ח] כשיעור. פי' למעלה אצל הגג אבל בירכות אינו כלום. תו"ח: ט] כפתור דכתיב: י] האחרים כדאמרינן: יא] תיבת גדולה נמחק: יב] שימי את ס"א לפי שהיה חביב בעיניו זה המקשה היה רגיל לומר כן וי"א לפי שרב עניו היה ולא היה מסתכל חוץ לד' אמות ולא היה רואהו היה רגיל לומר לו כן ולא נהירא דמאי לשימי יותר מכל שאר תלמידים: יג] הוא מכלות זהב. פסוק הוא בדברי הימים: יד] שמוכרין שם הזהב הס"ד: טו] אמרת כילתו: טז] ככר ואות ה' נמחק: יז] קורדיניקי: יח] למשה מנורה ועשה כנגד זה: יט] וריקם אף כל מטלטל מלא וריקם אבל בכלי מתכות לא כתיב שק לפיכך אף פשוטיהן מקבלין טומאה הס"ד: כ] דהראהו דמותם הס"ד: כא] אזור כדרך אומנים: כב] פשיטא דהא: כג] תנור מקדש. פי' למ"ד אין תנור מקדש לא היה דוחה שבת והיה נאפה מע"ש אבל למ"ד תנור מקדש היה דוחה שבת דאילו מע"ש הוה מפסל בלינה כיון דתנור מקדש. תו"ח: כד] ידע ס"א איזה מטבע יביאו אם לא כו' א"נ התם לא נתקשה רק בהא דבר מועט יכפר על עון העגל: כה] דאין זה אות עיין בהרא"ש בה' ס"ת. ומפרש ר"ת אותו שלצד שמאל דהוא אותו דאמרינן בסמוך מפני מה ראשו כפוף. תו"ח: